

ЗАВРШНА РЕЧ ОПТУЖЕНОГ ВРАЊЕШЕВИЋ СЛАВОЉУБА

Претседник: Оптужени **Врањешевиху**, усвајате ли ви одбрану свога браниоца?

Оптужени Врањешевих: Усвајам.

Претседник: Имате ли још шта да додате у своју одбрану што је испуштено?

Оптужени Врањешевих: Хоћу још да изнесем само неке ствари које у току претреса нису додирнуте. У тачки под а) оптужница ми ставља на терет да сам се 1941 године ставио Недићу на расположење. То је тачно. Приликом доказног поступка ја нисам имао прилике да кажем што ме је на то руководило. 1941 године ја сам из Бањалуке побегао у Београд и ту се задржавао. Недић је приликом формирања своје владе, владе народног спаса, издао наређење да се најпре формирају војне јединице. У томе наређењу било је да сви активни официри безусловно морају да ступе у његове редове. Са тиме је у почетку ишло врло споро. После тога издато је друго наређење, којим су позвани сви официри, који се налазе на територији Србије, а који нису одведени у немачко ропство да дођу на Коларчев универзитет да им се тамо саопшти једно врло важно наређење. На Коларчевом универзитету генерал Панта Драшкић, мислим да је тада био министар рада у Недићевој влади, саопштио је да је Недић наредио да сви официри без одлагања имају да ступе у његове редове, јер ће у противном случају бити од Немаца одведени у ропство. Ја нисам ни желео ни хтео да ступим у Недићеве редове, већ сам то избегавао, што се види по томе да сам тек после два месеца откако је била образована његова влада ступио у те редове и то из чисто материјалних разлога. У августу месецу моја је породица протерана из Бање Луке, гола, боса и опљачкана до голе коже. Ја као син, отац и брат сматрао сам за дужност да породицу у овим тешким часовима помогнем. Да не би ступио у Недићеве редове обраћао сам се у Београду разним приватним друштвима и предузећима, али нигде никакву службу нисам могао да добијем из простог разлога што је онда био велики прилив избеглица из свих крајева поробљене отаџбине у Београд и Србију. Да не бих оставио породицу потпуно необезбеђену и да не бих био одведен у немачко ропство дошао сам до закључка да би најбоље било да се пензионисем. Због тога сам три пута ишао на суперревизиону комисију и сваки пут сам био одбијен као здрав и способан за службу. Онда сам настојао да се бар окатегори-

шем као способан само за канцелариску службу, и то ми је успело. Ја сам знао ситуацију у Србији и зато сам се решио, ако већ морам водити борбу, да онда идем у Босну и да се ставим тамошњем народу на расположење, то јест да се борим за спасење оног голоруког и обезглављеног народа у Босни.

И ја сам стварно чим ми се указала прилика после три месеца проведена у Недићевим редовима кренуо у Босну. Да у Недићеве редове нисам хтео да ступим види се из саме чињенице да сам ступио тек после два месеца по образовању његове владе, односно по формирању његових јединица, као и то да сам после три месеца напустио његове редове и кренуо у Босну.

По тач. 2) оптужнице ставља ми се на терет да сам при упућивању у Босну пошао са једним одредом који се формирао у Србији.

Јесте, ја сам кренуо са тим одредом, али не по наређењу и упуту Недићевом него тај одред је формиран искључиво за борбу против усташа и њега није формирао Недић, него Богдан Дакић, Босанац из Добоја. Ја сам томе одреду приступио да би се што лакше могао да пребацим у Босну. У Босну кад сам дошао, јавио сам се Дангићу, који је био командант четника у Источној Босни и где ме је примио за начелника штаба.

Тврдим да нигде четници нису никакву борбу имали против партизана. Штавише партизански одред, који се налазио у Источној Босни у Шековићима, нисмо никад напали него смо напротив преговарали да заједнички нападамо на усташе у Хан Пијеску. Исто тако кад су пролетерске бригаде пролазиле из Рудога за Грмеч нисмо их нападали него напротив они су заједно са четницима, али без официра, напали на усташе у Хан Пијеску, а ми смо се официри повукли на десну обалу Дрине. Исто тако одреди тзв. поп Владе Зечевића и Ратка Мартиновића преишли су преко наше територије а нисмо им правили никакве сметње неГо су се састали са капетаном Пејићем у Дервенти, са нама разГоварали и том приликом смо им дали извесну количину дувана. Овај одред од око 70 људи добро наоружан прошао је мирно јер нисмо ни покушали ни да их разоружамо ни да их нападнемо.

Тако је било за читаво време док смо се налазили у Источној Босни, нити сам водио какве операције нити издавао ма какво наређење за напад на партизана. После тога дошао је за команданта Стеван Ботић на место одведеног у ропство Дангића. Ја сам остао на истој дужности на којој сам и раније био. Ја сам по наређењу Врховне команде, односно генерала Драже Михаиловића, кренуо у Западну Босну, кренуо сам без икаквог упутства без икакве директиве за рад и на терен необавештен о стању у Западној Босни. Кренуо сам заједно са Стевом Ботићем који је био наредио да идемо у Требаву и Озрен. Ишли смо преко Мајевице да сређујемо прилике. Ту сам се нашао са капетаном Рачићем који је исто тако сређивао стање на Мајевици и ту ми је Рачић саопштио да Врховна команда више не признаје штаб Источне Босне, односно Стевана Ботића, и да сваки има да иде у свој крај. Он нам је том

приликом одузео и радиостаницу, коју смо понели за Босанску Крајину. Ја сам се кренуо за централну, односно за Западну Босну где сам деловао све до новог заробљавања. У Западној Босни нашао сам штаб извесних четничких одреда у селу Врчанима. Ту сам се јавио Радићу који ме је распоредио за команданта на Мањачи. У оптужници се износи да сам руководио операцијама са Немцима, четницима, усташама и домобранима. Ја нисам познавао право стање ствари. Дошао сам на Мањачу и рачунао сам да су ту само техничке јединице, међутим, нашао сам такво стање да су ту били Немци, четници и домобрани. Ја сам дотадашњем начелнику штаба команданту операција поручнику Вукашину Марчетићу скренуо пажњу и питао га зашто се тако ради и рекао да ћу обавестити свога команданта босанских четника као и врховног команданта са ким нисам имао везе, чим ми се за то укаже прилика. Он је одговорио да је то у духу споразума који су четнички одреди потписали са хрватским војним властима.

Ја сам се љутио, али нисам могао ништа изменити и само сам рекао да команду на Мањачи нећу примити док се ту налазе домобрани и Немци. Тако је и било. А то могу да потврде и Раде Радић, као и Мишић који је био заменик команданта једног пука. Јесам ја руководио операцијама, али операцијама четника против партизана, то је тачно. То не кријем, јер би било и срамота и смешно кад бих ја изјавио да сам био четнички командант, а да нисам њима командовао. Ја не знам када је била која немачка офанзива, али овде у тачки в) ставља ми се на терет да сам руководио, односно наредио поседање Врбаса и спречио прелаз партизанима преко Врбаса. Јесте. *Може бити да се подудара моје издато наређење, али није тачно да сам ја имао ма какве везе са Немцима, да сам ја имао ма каквог додир са Немцима и да сам с њима сарађивао. Ја нисам никад за читаво време док сам се налазио у овом покрету имао са Немцима никакве ни тајне ни јавне разговоре ни преговоре, ни везе ни сарадњу. То могу потврдити сви који ме познају, цео народ онога краја а нарочито неки Љупко Станаревић који је био и провео код мене 2 Године у штабу.*

Исто тако ја нисам командовао операцијама које су водили четнички одреди заједно са Немцима на сектору Ливно-Курјаче-Брдо. Нисам уопште руководио тим операцијама, јер се нисам налазио у то време на томе сектору. Био сам са Бором Митрановићем капетаном и у области мањачког пука сам сазнао из наређења команданта босанских четничких одреда Рада Радића да се воде борбе, Где се наређује Марчетићу да крене на Равну Гору а исто тако мени да кренем према Црном Врху. Ја сам кренуо ис **ТОГ** дана а. Бора Митрановић је остао да крене са мањачким пуком. Кад сам дошао од војника сам сазнао да се нека немачка батерија налази према Ливну. Питао сам за штаб односно за Рада Радића и капетана Нерића Где су? Казали су да се налазе на Црном Врху. Те вечери нисам их могао наћи. Међутим, ујутру нашао сам се с њим и Раде Радић ми је у пролазу рекао: *наредите*

сад покренуо дошао је мањачки пук, крећемо напред. Они су отишли на коњима. Тек онда кад су Немци сутрадан отишли ја сам продужио даље заједно са Радом Радићем.

Нисам никада био одређен на предлог Боре Митрановића за команданта босанских четника, а нарочито никада нисам био командант босанских четника. Био сам постављен октобра месеца за команданта Западне Босне на којој дужности сам остао до краја.

Претседник: Имате ли још шта да кажете?

Оптужени Враћешевић: *Немачке ипијуне нисам пуштао на нашу територију, забранио сам као што је изнео у својој одбрани и мој бранилац. Ни на крај памети ми никада није било да бих пустио Немце да се шетају по моме сектору. А кажем да за читаво време у Босни никада ниједан усташа није прешао на нашу територију.*

Овде има једна ствар врло тешка, а то је образовање црних тројки. Јесам издао наређење да се формирају те патроле „3" и то сам наређење издао на основу наређења које сам добио од претпостављеног старешине. Међутим, те моје патроле, односно „црне тројке" које су имале да се образују по бригадама које су биле под непосредном командом команданта бригаде а не мојом и којима су команданти бригада требали да издају задатке а не ја, нису уопште биле формиране, јер по том наређењу требало је да се изврши ликвидација симпатизера партизана, а у нашем крају симпатизери партизана била су искључиво породице партизана. То је значило да би требало уништити све породице партизана. *Међутим, народ је тамо, породице су Шамо и могло се утврдити и испитати да ли су те патроле „3" ишта извршиле или извршиле ма какву ликвидацију или одмазду над партизанским симпатизерима. Нису уопште ни формиране нити су ишта радиле.*

Летеће бригаде нисам формирао. Свега сам имао једну летећу бригаду од 250 људи која је била кратког века, свега 20 дана а после тога ниједну летећу бригаду нисам формирао.

Претседник: Даље.

Мени се ставља на терет да сам за свој издајнички рад унапређен у чин потпуковника и пуковника. *Прво, ја никада нисам био издајник народа, нити ћу икада бити, па макар ме то коштало живота. То кажем зато, јер ја нисам уништавао народ и - кад би ја био тиранин тога краја. - народ би свакако дигао свој Глас противу мене, било би тужби. Ја то до данас нисам могао да осетим. Мислим да не може да се каже да је издајник онај који је на свакоме кораку спасавао све Југословене, без обзира на веру, нацију и политичко опредељење. За то има стотине примера, а за које сам ја изнео у својим предлозима и молио Суд да се сведоци по мојим кривицама саслушају, па нека се након тога донесе праведна одлука.*

У чин потпуковника сам унапређен, ја никада нисам тражио чинове, по моме мишљењу по стеченом праву, а у чин пуковника то ја не знам, то би могао да објасни господин министар војни, а ве-

роватно зато сам унапређен јер је било много млађих од мене и по рангу и по чину, који су већ били унапређени у чин пуковника. Орденом Карађорђевог звезда нисам никада одликован, у оптужби сам први пут за то чуо.

После ослобођења већег дела Југославије, јесам ја издавао наређења, и то као илто сам већ изнео, по наређењу Врховне команде. Синоћ, када је давао своју завршну реч, генерал господин Дража Михаиловић споменуо је да су команданти његови били непослушни, кабадахије, сваки је радио на своју руку, па сам међу њима споменут и ја као човек који нисам извршавао наређења. Заиста, ја нисам извршавао наређења, али само наређења оних команданата за које сам ја сматрао да нису достојни да ми наређују. Ја нисам могао извршити наређење команданта потпуковника Симића, који је јео и пио, док смо ми јели проју, а тражио да му упутим једну бригаду. Ја то наређење нисам хтео да извршим и известио да не признајем потпуковника Симића за команданта. Завршавајући своју завршну реч, ја молим Суд да узме све ово у обзир и да приликом доношења одлуке изрекне једну правилну и праведну одлуку како би се правда задовољила.